

Muutokset Harakan luonnossa

Helsingin Ympäristökeskuksen julkaisusta 8/1998: Helsinkiläisten Harakka, s.17:

Vuoden 1989 jälkeen Harakan luonnon tilaa ja siinä tapahtuneita muutoksia on seurattu joidenkin eliölajien osalta melko tarkkaan. Perhosten, lintujen ja kasvillisuuden osalta tilannetta on seurattu lähes vuosittain. Lajiston havainnoinnin lisäksi on pyritty myös tarkkailemaan laji- ja yksilömäärissä tapahtuneita muutoksia. Seuranta on tarkoitus jatkaa myös tulevana vuosina. Myös saaren nisäkkäistä ja maanilviäisistä on kerätty jonkin verran tietoa.

Harakan saarta voidaan hyvällä syyllä pitää yhtenä Helsingin kasvistollisista helmistä. Ihmisen pitkäaikainen vaikutus ja monipuolinen ympäristö ovat yhdessä muokanneet kasvistosta moni-ilmeisen ja vaihtelevan mosaiikin. Erityisesti Harakan eteläosilla on selkeä ulkosaariston luonne avoimine kalliokasvillisuustyypeineen, kallioisoistumineen ja rantaniittyineen. Saaren keskiosassa sijaitsee lehtomainen tervalepikko. Ihmisen vaikutus näkyy vahvimmin saaren pohjoisosan sisäosissa: siellä niityiltä ja kedoilta löytyy alkuperäisten lajien ohella mm. venäläistulokkaita. Pohjoisosien hiekkavallien juurilla ja rakennusten tuntumassa kasvaa myös villiintyneitä puutarha- ja viljelykasveja. Saaren kokoon nähden Harakan kasvisto on huomattavan rikas. Erilaisia putkilokasvilajeja on noin kolmesataa, näistä vähän yli puolet on todennäköisesti alkuperäisiä, ilman ihmisen apua saapuneita. Yksi saaren ylpeydenaihe on siellä viihtyvä, valtakunnallisesti uhanalainen laji, kenttöorakko (*Onionis arvensis*).

Helsinkiläisittäin jokseenkin harvinaisia putkilokasvilajeja on 26.

Kuluneen vuosikymmenen aikana Harakasta ei ole hävinnyt yhtään vakinaista kasvia, eikä saarelle ole päässyt leviämään yhtään haitallista uutta kasvia. Lajien runsaudessa ja yleisyydessä on kuitenkin tapahtunut hienoisia muutoksia.

Osa muutoksista ei suoranaisesti johdu ihmisen vaikutuksesta. Esimerkiksi tervaleppälehdon kasvillisuus on köyhtynyt kuivahtamisen vuoksi, ja saaren itäosan merenrantaniityn kasvisto on muuttunut perinpohjin laiduntavien valkuposkihanhien määrän kasvaessa. Osa muutoksista on kuitenkin selvästi yhteydessä ihmistoiminnassa tapahtuneisiin muutoksiin. Kedoilla on havaittavissa osin vähentyneestä kulutuksesta johtuvaa umpeenkasvua, kallioalueiden poluilta ja niiden vierustoilta ovat puolestaan luettavissa lisääntyneen kulutuksen merkit.

Vuosien 1989 - 1997 runsaat kävijämäärät ovat aiheuttaneet Harakan kasvipeitteelle yllättävän vähän näkyviä vaurioita, ja käytetyt suojelukeinot, lähinnä kulun ohjaus, voivat turvata kasvillisuuden säilymistä tulevaisuudessakin. Lisäkeinojakin saatetaan tarvita, esim. niittyjen ja kotojen mahdollinen umpeenkasvu voi vaatia niittämistä.

Koska Harakan saarella on useita erilaisia biotooppeja, se elättää myös suurta määrää lintulajeja kohtuullisen pienellä alueella. Etenkin Harakan eteläkärjen suojelualueen pesimälintulajisto on erittäin monipuolinen ja suojellisesti arvokas. Helsingin alueella sen saaristolintukolonia on lajistoltaan yksi kaikkein monipuolisimmista. Saarella on vuoden 1987 jälkeen pesinyt kaikkiaan 52 eri lajia, joihin kuuluvat mm.

silmälläpidettäväksi luokiteltu selkälokki, harvalukuinen ristisorsa ja saaristoalueella uhanalaiseksi vähentynyt tylli.

Suojelualueen perustamisen jälkeen Harakan linnustollinen suojeluarvo on noussut entisestään. Pesimärauhan turvaaminen rauhoitusmääräyksillä ja ohjattujen kulkureittien avulla sekä pöntötyksen lisääntyminen ovat kasvattaneet sekä laji- että yksilömääriä. Erityisesti saaren loppukolonia on kasvanut. Vuoden 1987

linnustokartoituksen jälkeen Harakan saarelle tulleita, täysin uusia pesimälajeja ovat naurulokki, valkuposkihanhi, ristisorsa ja tylli. Merkittävin muutos linnustossa on

kuitenkin sen levittäytyminen suojelualueen ulkopuolelle, jonka syynä voi olla eteläkärjen parimäärän kasvun aiheuttama paine.

Saaristoluonnosta kiinnostuneille yksi Harakan saaren näyttävimmistä osista on eteläkärjen suojelualueen lokkiyhdyuskunta ja sen suojissa pesivät vesilinnut ja kahlaajat. Nykyiset suojelutoimet näyttävät turvanneen linnuston tulevaisuuden kasvaneista kävijämääristä huolimatta. Runsaasta kävijämäärästä syntyy kuitenkin väistämättä myös häirintää.

Jotta saaren linnusto pysyisi yhtä runsaana ja moni-ilmeisenä kuin nyt, olisi tärkeää taata häiriön pysyminen mahdollisimman vähäisenä varhain keväällä. Maalis-toukokuun aikana useimmat lajit asettuvat pesimäpaikoilleen, ja ajanjakso on pesinnän onnistumisen kannalta tärkeä ja häiriöille altis.